

ÇAĞDAŞ SANAT OKUMALARI

EDİTÖR

Prof. Dr. Selda MANT MENAY

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

"Bu kitap, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin "100. Yılıızda 100 Kitap" projesi listesinde yer almaktadır"

ISBN

978-625-399-456-3

Ön Kapak Resmi

Prof. Dr. Selda MANT MENAY

Kitap Adı

Çağdaş Sanat Okumaları

Yayıncı Sertifika No

47518

Editör

Selda MANT MENAY

ORCID iD: 0000-0003-1681-3770

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

ART000000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.3213

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kütüphane Kimlik Kartı

Çağdaş Sanat Okumaları / ed. Selda Mant Menay.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

176 s. : resim, tablo, şekil ; 160x235 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253994563

1. Sanat.

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

- BÖLÜM 1** Mark Bradford'un Sanatında Kent Görünümleri 1
Burak YİĞİT
- BÖLÜM 2** Göstergelere Henri Cartier-Bresson
Çerçevesinden Bakmak..... 15
GülsevİM CAN GÜRBÜZ
- BÖLÜM 3** Göstergibilimsel Çözümleme Yöntemine Göre Albert
Dürer'in "Melancolia I" Adlı Yapıtının Analizi 41
Günay Sıla ELMAS
- BÖLÜM 4** Marcel Duchamp'ın İzinde Sanatın Düşünselliği ve
İronik Bağlamda Örnekler 47
Hatice Kübra ERGİN
- BÖLÜM 5** Çağdaş Sanatta Üslupsuzlaşmanın Çok Yönlü İzleri:
Nicole Eisenman 81
Haydar TAŞÇILAR
- BÖLÜM 6** 21. Yüzyıl Sanatında Rüya, Korku ve Cinsellik
Temalı Eser Örneklerinde Bilinçdışı Yaklaşımlar 103
Özkan BAYSAL
- BÖLÜM 7** Güncel Sanatta Öz - Biçim İlişkisi..... 119
Selda MANT MENAY
- BÖLÜM 8** Çevre Aktivizmi: Sanat Eserlerine Yönelik Eylemler..... 139
Serpil AKDAĞLI

YAZARLAR

Doç. Dr. Serpil AKDAĞLI
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Öğr. Gör. Dr. Özkan BAYSAL
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Arş. Gör. Günay Sıla ELMAS
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Prof. Dr. Hatice Kübra ERGİN
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Doç. Dr. Gülsevim CAN GÜRBÜZ
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Prof. Dr. Selda MANT MENAY
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Doç. Dr. Haydar TAŞÇILAR
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Burak YİĞİT
*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel
Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü*

Katkılarından dolayı Öğr. Gör. Ümit Parsıl'a teşekkür ederiz.

BÖLÜM 1

Mark Bradford'un Sanatında Kent Görünümleri

Burak YİĞİT¹

Tarih boyunca insan eylemleri zaman ve mekânı değiştirmektedir. İnsan ve doğa arasındaki sınırların yok olduğu günümüzde insanın doğayı dönüştürdüğü ve farklı boyutlarda yok ettiği görülmektedir. İnsanların fiziksel çevresini ihtiyaçları doğrultusunda organize etmesi ve biçimlendirmesiyle ortaya kent çıkmıştır. Kentler uygarlığın, yeni yaşam biçimlerinin doğduğu, insanların yaşam alanları oluşturduğu, ekonomik, siyasal ve sanatsal gelişmelerin ortaya çıktığı yerler olarak tanımlanabilmektedir.

İnsanlar doğayla etkileşerek yaşamlarını geliştirmeye başladıkları zaman, hayvanları evcilleştirip tarımsal üretime geçerek besin sağlama yoluna gitmişlerdir. Bu ilerlemelerin sonucunda M.Ö. 8000 yıllarında yerleşik hayata geçmişlerdir. İlk topluluklar tüm üyelerin aynı işleri yaptığı homojen yapıya sahipti. Ancak uygar toplumlarda iş bölümü daha karmaşık hale gelmiş, kadınlar ve erkeklerin yanı sıra farklı meslek alanlarında uzmanlaşmış üyeler ve aileler bulunmuştur. Uygar toplumlar, sosyal tabakalara ayrılmış, eşitsizlikçi bir yapıya sahiptir. Ayrıca, siyasi ve dinsel örgütlenmelerin yanı sıra bilimsel düşünceye dayalı ideolojilere sahip insan toplulukları oluşmuştur. İlk topluluklardan uygar toplumlara geçiş, tarım dışı uzmanlaşma alanlarında artı üretimi sağlayarak gerçekleşmiştir. Paleolitik çağ toplulukları, artı üretme yeteneğine sahip olmadıkları için Neolitik çağdakiler kadar başarılı olamamışlardır. İklimdeki sıcaklık artışı, İ.Ö. 6000 dolaylarında göçebe toplulukların tarım yapılan bölgelere yönelmesine neden olmuştur. Bu göçebe topluluklar, çiftçi toplulukları yağmalayarak egemen olmuşlardır. İlkel

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, burak.yigit@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0612-0359

KAYNAKLAR

- Acar, B. (2018). Ekphrasis Görünür ve Söylenir Arasında Geçitler. İstanbul: Corpus Yayınları.
- Brown K. (2010). The Artist as Urban Geographer: Mark Bradford and Julie Mehretu, Canteke, L. F. Ş. (2013). Takdim, İdeal Kent Dergisi, (10), 5-7.
- Connerton, P. (2014). Modernite Nasıl Unutturur?. (Kübra Kelebekoğlu çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Harvey, D. (2014). Postmodernliğin Durumu (S. Savran, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Lynch, K. (2016). Kent İmgesi. (İ. Başaran, Çev.) İstanbul: Türkiye İş bankası Kültür Yayınları.
- Su, S. (2017) Güzelin ve Çirkinin Ötesinde İstanbul: Can Yayınları
- Şenel. A. (2019). Siyasal Düşünceler Tarihi. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Türkdoğan, T. (2013). "Bir Bağlam Olarak Kent", Kontrast Fotoğraf Dergisi, (36). 7-9.

İnternet Kaynaklar:

- (<https://art21.org/watch/art-in-the-twenty-first-century/s4/mark-bradford-in-paradox-segment/>) (erişim 12.04.2024)
- The WorldBank <https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/overview> (erişim 10.02.2024)
- Youtube, <https://www.youtube.com/watch?v=8zirJolHL-k> (erişim 05.02.2024)
- Phillips, <https://www.phillips.com/detail/mark-bradford/UK010416/2> (erişim 03.02.2024)
- Hauser Wirth, <https://www.hauserwirth.com/hauser-wirth-exhibitions/28272-mark-bradford-masses-and-movements/> (erişim 04.08.2022)

BÖLÜM 2

GÖSTERGELERE HENRİ CARTIER-BRESSON ÇERÇEVESİNDEN BAKMAK

Gülsevim CAN GÜRBÜZ¹

|GİRİŞ

Örne, somut gerçeklikler üzerinden ve ışığın etkisiyle yorumlama eylemi-
ne yönlendiren bir duyudur. Bireyin, ilgili şeyleri doğrudan ya da dolaylı
yoldan dile getiren göstergelerle çerçevelenmiş dünyayı, eylemi, dili, ilişkileri,
kültürü veya geleneklerinin etkisiyle görüp deneyimlediği belirtilebilir. Örneğin
piktogram bilgilendirici bir göstergedir, ancak hakkındaki önbilgiler ölçüsünde
ya da ilgili olduğu obje, yer, kavram alanıyla ilgili bağ kurulabildiği ölçüde bir sö-
zel bilgi verir. Benzer şekilde bir fotoğraf göstergeleşerek, izleyiciye uzun uzadıya
betimlenecek duyguları kısa sürede aktarabilir.

Çalışmanın başlığında da yer verilen “göstergeler” üzerinden bir çalışma ger-
çekleştirmek, öncelikle göstergebilime değinmeyi gerekli hale getirmiştir. Gös-
tergebilim (semiyotik), diller, düzgüler, belirtgeler vb. işaretlerin aktarılması ve
yorumlanması sürecini inceleyen bilim dalıdır. İletişim olanağı sağlayan gösterici-
ler, yorumlamaya ve anlamaya dayalı işaret sistemlerine dair her araç, bu bağlam-
da incelenebilir. Buradan, göstergebilimin çok yönlü ve kapsamlı bir bilim dalı ol-
duğu anlaşılmaktadır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde görüntüsel göstergeler,
fotoğraf alanından örnekler ile ele alınmıştır. İlgili fotoğrafları göstergebilim bağ-
lamında ele almak, Charles Sanders Peirce’in göstergebilim sınıflandırmalarına,
Roland Barthes’in fotoğrafın göstergesel anlamını açıklamak için öne sürdüğü
studium ve punctum gibi kavramlara daha çok eğilmeyi gerektirmiştir.

¹ Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü,
gulsevlim.can@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2222-2635

laşılmıştır. Cartier-Bresson'un fotoğrafları görsel algıyı, zamanlamanın ve kamera açısının özgünleştirdiği somut gerçeklikler üzerinden ve ışığın-gölgenin etkisiyle yorumlama eylemine yönlendirir. Bazı fotoğrafların gerçeküstücü bir yanı da vardır. Birçok özellik duygusal ve düşünsel bir deneyim sunar.

Sonuç olarak Henri Cartier-Bresson'un fotoğraflarının, sadece estetik açıdan değil, aynı zamanda sanatın göstergelerini anlamak ve göstergebilim bağlamında bir inceleme yapmak için de zengin bir kaynak olduğu belirtilebilir. Bu çalışma, Cartier-Bresson'un gözünden dünyayı görme biçimiyle birlikte, fotoğraf göstergelerinin nasıl yansıdığı ve nasıl anlamlandırılabilceği konusunda bir pencere sunar.

KAYNAKLAR

- Cartier-Bresson, H., Chéroux, C., & Jones, J. (2017). *Henri Cartier-Bresson: interviews and conversations, 1951-1998*.
- Günay, V. D. (2016). Göstergebilim ve Fotoğrafta Anlam. *Kontrast Fotoğraf Dergisi*, Sayı: 50.
- Erkman, F. (1987). *Göstergebilime Giriş*. Ankara: Alan Yayıncılık.
- Erciyev Tosun E. A. (2016). Fotoğrafta Göstergebilimsel Çözümleme "Postmodern Okuma". *Kontrast Fotoğraf Dergisi*, Sayı: 50.
- Gottdiener, M. (2005). *Postmodern Göstergeler* (Çev. Erdal Cengiz). 1. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi,.
- Guiraud, P. (1994). *Göstergebilim* (Çev. Mehmet Yalçın). 2. Baskı, İstanbul: İmge Kitabevi,.
- Günay, V. D., & Parsa, A. F. (2012). *Görsel göstergebilim: İmgenin anlamlandırılması*. Es yayınları.
- Mutlu, E. (2004). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Önder, U. (2018). *Temel Sanat Eğitiminde İçerik Tasarımı*. Anadolu Üniversitesi Doktora Tezi.
- Özmkas, U. (2009). Charles Sanders Peirce'in Gösterge Kavramı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 32-45.
- Parayre B. (2014). *Henri Cartier-Bresson Retrospektif kataloğu-Direktörlük*
- Rifat, M. (2007). *Homo Semioticus ve Genel Göstergebilim Sorunları*. İstanbul: YKY.
- Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC'si*, 3. Baskı, İstanbul: Say Yayınları.
- Robins, K. (2013). *İmaj*. (Çev. Nurçay Türkoğlu). 2. Basım. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sonesson, G. (1989). *Semiotics of photography*. Lund University.
- Short, M. (2015). *Yaratıcı Fotoğrafçılıkta Bağlam ve Anlatı*. (Çev. B. Berkman Padar). İstanbul: Literatür Yayınları. (Eserin orijinali 2011'de yayımlandı).
- Sontag, S. (1993). *Fotoğraf Üzerine*, çev. Reha Akçakaya, (İstanbul: Altıkkırkbeş Yayın, 1999).
- Taburoğlu, Ö. (2013). *Resim, söz ve yazı imge yaratmanın ve bozmanın Yolları* (1. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Turan, P. A. (2019). *Ara Güler ve Henri Cartier-Bresson Fotoğrafları Üzerinden İstanbul ve Paris Kentlerinin Modernite İncelemesi* (Master tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Tükel, U. (2005). *Resmin Dili: İkonografiden Göstergebilime*. İstanbul: Homer Kitabevi.
- https://www.magnumphotos.com/Erişim_tarihi:01.04.2024
- <https://www.tatispace.com/articles/henri-cartier-bresson>. Erişim tarihi: 04.04.2024

BÖLÜM 3

Göstergebilimsel Çözümleme Yöntemine Göre Albert Dürer'in "Melancolia I" Adlı Yapıtının Analizi

Günay Sıla ELMAS¹

| GÖSTERGEBİLİMSSEL ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİ NEDİR?

Göstergebilim yönteminin ve alanının tasarlanması ve adlandırılması çok eskilere dayanmasına rağmen bir bilim dalı olarak 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ancak ortaya çıkabilmiştir. Sosyal bilimler alanındaki dallar göstergebilim kuramından ve yöntemlerinden yararlanmaktadır. (Güneş,2012)

Göstergebilim kavramı, yazı ve işaret dilleri ile iletişim şeklini inceleyen bilim dalı olarak bilinir. Yani, görüntünün ötesinde saklanan anlamların keşfedilmesinde yol gösterir. Göstergebilim, yapıtı anlama ve kavrama şekliyle ilgilenmektedir. Amacı yapıtın anlamlandırılma kısmında doğrudan ya da dolaylı bir şekilde sunulan mesajların şifrelerini bulup ortaya çıkartmaktır. Göstergebilim, dilsel ya da görsel öge fark etmeksizin devamlılığını sağlar. Bu işleyişte kullandığı nesnelere ve olguları farklı bakış açılarıyla değerlendirir. Göstergebilime dayalı analiz yapılırken yazılı ve görsel öğeler, kültür, sosyal durum, dil, din ve coğrafya gibi birçok etkenle birlikte değerlendirilir (Değerli,2021)

Göstergebilim kendisini oluşturan "gösterge" ve "bilim" kavramlarının toplamından farklı bir boyut içermektedir. Göstergelerin bilimsel olarak incelenmesinin yanısıra anlamla, anlamın oluşturulması süreçleriyle, eklemlenmiş şekliyle ilgilenen bir etkinlik olarak düşünülmektedir. Çözümledikleri nesnede var olduğu belirlenen yapıyı belli yöntemlerle düzenli bir biçimde ayırarak, bozarak,

¹ Arş. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, gunay.elmas@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0009-0007-6907-2896

Çelenk	Çelenk	Taç	Zamanında akıl hastalarını iyileştirdiğine inanılan bir taç
7 basamaklı merdiven	Merdiven	İlahi bir gönderme	Tanrı'nın bir şeyleri 7 günde yaratmasını anlatır
Melek	Melek	Melankoli	
Kuyruklu yıldız	Yıldız	Felaket habercisi	Sanatçının doğduğu yılda gerçekleşen bir yıldız kayması
Boş terazi	Terazi	Vazgeçilmişlik	Artık kullanılmayan bir tartı bazı şeylerin geride bırakılmasıdır
Gökkuşağı	Gökkuşağı	Barışma	Tanrı ile uzlaşmak
Geometrik cisim	Cisim	Dürer diyagramı, Trapezohedron	Dünyayı temsil ettiği düşünülür.
Pergel	Pergel	Mason inancı	Açık bir şekilde olması masonik bir gönderme olarak değerlendirilir
Anahtar	Anahtar	Güç	Yeni olayların kapısını açan güç

SONUÇ

Uzun yıllardır kullanılan ve gerek eser analizlerinde gerekse sosyal bilim alanlarında kullanılan göstergebilimsel çözüm yönteminden hareketle incelenen Albert Dürer'in bu eserinin altında yatan yan anlam ve derin anlamlar yorumlanmış, sanat eseri analizleri arasında yeni bir görüş daha yerini bulmuştur. Bu analiz ile belki de daha önce düşünülmemiş olan yeni anlamlar ortaya çıkmıştır.

Sembolik açıdan doygun olan eserlerin analizleri her zaman farklı şekillerde yorumlanabilir oldukları için geçmişte, bugün ve gelecekte birbirlerinden ayrı olarak yorumlanmaya devam edecek ve eser analizlerini zenginleştirecektir.

KAYNAKLAR

- Batu, B. (2014). Sanat Yapıtı Eleştirisinde Karşılaşılan Sıkıntılar ve Göstergebilimsel Çözümleme Yöntemi. *Art-E Sanat Dergisi*, 7(13), 114-128. <https://doi.org/10.21602/sduarte.221578>
- Gunes, A. (2012). Çağdaş Bir Çözümleme Yöntemi: Göstergebilim. *Humanities Sciences*, 7(2), 31-43. <https://doi.org/10.12739/10.12739>
- Değerli, A. S. (2021). Göstergebilimsel Çözümleme Yöntemi ile Sosyal Ağ Konulu Afislerin İncelenmesi. *Asya Studies*, 5(18), 179-188. <https://doi.org/10.31455/asya.933833>
- Karaman, E. (2017). Roland Barthes ve Charles Sanders Peirce'in Göstergebilimsel Yaklaşımlarının Karşılaştırılması. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 25-36. <https://doi.org/10.17932/IAU.IAUD.13091352.2017.9/34.25-36>

BÖLÜM 4

Marcel Duchamp'ın İzinde Sanatın Düşünselliği ve İronik Bağlamda Örnekler

Hatice Kübra ERGİN¹

Retorik sanatlar içinde yer alan ironi kavramı, felsefi ve edebi bir kategori olarak Sokrates'in ironi tanımlamalarıyla Antik Yunan'a kadar uzanır. Zaman içinde ironi, Sokrates'in diyaloglarındaki kullanımından farklılık göstererek birtakım değişimlere uğramıştır. Sokrates'ten sonra sanatçılar, ironiyi toplumsal, siyasal ve ekonomik değişikliklerle ilişkilendirerek sanatlarında kullanmışlar ve bu kavramı, eserlerindeki gerçeklik ve içsellikle birleştirerek daha derin bir anlam katmanı eklemişlerdir. Bu bağlamda ironi, çoğunlukla bir çelişki veya gerçekliğin eleştirisi olarak ifade edilir ve zekâ ile yakından ilişkilidir, böylece ironik anlatım, sanatın çeşitli dallarında ustalıkla işlenir.

İroni, tarih boyunca felsefi bir kavram olarak başlamış ve edebiyatın önemli bir unsuru haline gelmiştir. Zaman geçtikçe, bu kavram sahne ve görsel sanatlar gibi diğer sanat dallarında da merkezi bir tema olmuştur. Resim sanatı gibi görsel disiplinlerde ironiyi ele almak özellikle zordur çünkü ironi temelde dil ile ilişkili bir kavramdır. Görsel sanatlarda ironinin ifade edilmesi, dilsel bir mesajın görsel bir formata "çevrilmesini" gerektirir. Bu süreç, eserdeki imgelerin ve sembollerin katmanlı yorumlarını gerektirir ve izleyicilerin bu görsel ipuçlarını algılayıp yorumlamasına bağlıdır. Böylece, görsel sanatlar aracılığıyla ironi, sanatçının niyeti ile izleyicinin bu niyeti nasıl algıladığı arasındaki etkileşimle zenginleşir.

¹ Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, hkergin@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-8694-1095

açısıyla yorumlama imkânı tanımış ve sanatın toplumsal ve kültürel eleştirilerde nasıl bir rol oynayabileceğini gözler önüne sermiştir.

KAYNAKLAR

- Antmen, A. (2009). Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Artun, A. (2011). Sanat Manifestoları. (Çev: K. Özsezgin, U. Kılıç, C. Gündüz, E. Gen, Batur, E. (2002). Modernizmin Serüveni. İstanbul: YKY.
- Atalan, O. (2012). Ready-Made Kavramı Günümüz Sanatına ve Sanatçısına Etkisi. *Yedi Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*(7), 23–30
- Atay, S. (2001).Olmak ya da olmamak, hala!. http://www.fotografya.gen.tr/issue-11/bw_incolors/bw.html
- Baudrillard, Jean, Simülakrlar ve Simülasyon, çev. Oğuz Adanır, Ankara: Doğu Batı Yay., 2016.
- Benjamin, W. (1990). Baudelaire ve Pasajlar. (Çev.: A. Cenal), Argos: 28, 50-52
- Bourriaud, N. (2009 /2019). Radikan. (Çev. T. M. Öngüt). Bağlam Yayınları.
- Bulduk, Bülent. Yeni Kavramsalılık: Jeff Koons, Damien Hirst, Sherrie Levine, Cindy Sherman. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(18), 2017
- Bürger, P. (2003). Avangart Kuramı. (Çev: E. Özbek) Sunum Artun, A. Avangart Kuramı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Cebeci, O. (2008). Tarihsel Bir Perspektif Üzerinden İroni Tür ve Tekniklerinin Gelişimi ve Bazı Uygulama Örnekleri. *Cogito*. Sayı: 57, 87-104.
- Connor, S. (2001). Post-Modernist Kültür Çağdaş Olanın Kuramlarına Bir Giriş. (Çev: D. Şahiner). İstanbul: YKY.
- Çabuklu, Y. (2004). Postmodern Toplumda Kriz ve Siyaset. İstanbul: Kanat
- Güçbilmez, B. (2005). Sophokles'ten Stoppard'a İroni ve Dram Sanatı. Ankara: Deniz Kitabevi.
- Göksel, N. (2006). Unutma, Parodi ve İroni. *Cogito*. Sayı: 47-48, 359-367.
- Güçbilmez, B. (2005). Sophokles'ten Stoppard'a İroni ve Dram Sanatı. Ankara: Deniz Kitabevi.
- G.W.F.Hegel, Estetik, C. 1, Payel Yayınevi, İstanbul 1994, s. 65-66.
- Henderson, L. D. (2011). Duchamp in Context: Science and Technology in the “Large Glass” and Related Works. New Jersey: Princeton University Press.
- Hutcheon, L. (1986). A Theory of Parody: The Teachings of the Twentieth Century Art Forms. NewYork: Methuen.
- Kagan, M. (1993). Estetik ve Sanat Dersleri, çev: Aziz Çalışlar, Ankara: İmge Yayınları.
- Kierkegaard, S. (2009). İroni Kavramı Sokrates'e Yoğun Göndermelerle. (Çev: S.Okur). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Klee, P. (2011). Modern Sanat Üzerine. (Çev: K. Çaydamlı). İstanbul: Altıkkırkbeş Yayın.
- Kuspit, D. (2006). Sanatın Sonu. (Çev: Y. Tezgiden). İstanbul: Metis Yayıncılık. *Modernizm Serüveni*, Haz: Enis Batur, YKY, çeviren: S.R.
- Sevim, B.A, (2010). Walter Benjamin'in Kavramlarıyla Kültür Endüstrisi: “Aura”, “Öykü Anlatıcısı” ve “Flâneur”, *Uluslararası Sosyal Aratırmalar Dergisi The Journal of International Social Research* Volume 3 / 11 Spring.

BÖLÜM 5

Çağdaş Sanatta Üslupsuzlaşmanın Çok Yönlü İzleri: Nicole Eisenman

Haydar TAŞÇILAR¹

Modern sanat, hazır-nesne ile hayatın sınırları içine çekilemiş, postmodern düşünceyle birlikte birçok yeni eser üretim dinamiği ortaya konmuştur. 1960'lerden sonra modern sanat ilkelerine genel anlamda itiraz edilmiş ve bu, sanatın temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir. Sanatçılar, modernizmin sanatçı kültürüne ve eserin biricikliğine karşı duran bu yeni ilkeyi benimsemişlerdir. Bu yaklaşım, güncel sanat eserlerinin çok kültürlü ve çoğulcu olmasını sağlarken, aynı zamanda güncel sanatta üslupsuzluğun hâkim olmasını sağlamıştır. Bu dönemde, güncel sanatçılar modern ve öncesi dönem eserlerini farklı bir bakış açısıyla yeniden yorumlayarak yeni eserler üretmişlerdir. Sanatçılar, kendi disiplinleri içinde farklı çalışmalardan veya aynı çalışma içinde çok farklı stillerden yararlanmalarının yanı sıra, farklı disiplinlerde veya disiplinler arası alanlarda da çalışabiliyorlardı. Nicole Eisenman, postmodernizmin modern teorinin imzaya dönüşmüş üsluplarını reddeden önemli isimlerden biri olarak anılmıştır. Güncel sanatın sunduğu yeni olanaklarla tuval resimlerdeki üslupsuzlaşmaya dair çalışmaları, sanat tarihinden aldığı referanslar çerçevesinde resimsel unsurları ustalıkla kullanmıştır.

ÜSLUPSAL MELEZLİK, PARODİ VE MONTAJ

Eisenman, resimlerinde farklı sanat tarihi üsluplarını ve tekniklerini eklektik bir tarzda harmanlamıştır. 20. yüzyılın başlarındaki figüratif dışavurumculuğa dair yorumlamalar içeren eserler üretse de, bu yorumlamalar yüzeysel bir tutarlılık görünümünü yaratmış ve kapsayıcı bir imza olarak okunamamıştır. Eisenman'ın eser-

¹ Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, haydar.tascilar@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9667-0073

mantığı sanatçının bir deformasyonundan doğmuştur. Bu bağlamda eserin yaratılması, kendi kendini yok eden ve öngörülemeyen bir olay olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum, Jeff Koons, Alex Israel, Takashi Murakami ve Damien Hirst gibi birçok sanatçının hararetle takip ettiği ticaret modeliyle taban tabana zıttır. Bu sanatçılar için amaç hesaplanabilirlik, ölçeklenebilirlik ve marka oluşturmaktır. Eisenman'ın yaklaşımı ise öngörülemezlik ve kontrolün reddedilmesi üzerine kuruludur. Bu da sanatçının eserlerinde kaotik ve kargaşa dolu bir atmosfer yaratmasına yol açmıştır. Eisenman'ın eserlerindeki deformasyon ve öngörülemezlik unsurları, sanatçının geleneksel sanat anlayışına karşı tavrını ve modern sanatın sınırlarını zorlama çabasını göstermiştir. Bu çaba, Eisenman'ı çağdaş sanatın en özgün ve heyecan verici seslerinden biri haline getirmiştir (Gabrielsen, 2021).

Nicole Eisenman'ın eserleri, postmodern sanatın temel ilkelerini yansıtan ve modern sanatın sınırlarını zorlayan özgün ve heyecan verici bir sanat dilini temsil etmektedir. Eisenman'ın deformasyon estetiği, geleneksel sanat anlayışına karşı bir duruş sergilemekle kalmayıp, izleyiciyi sanatın algılanma ve yorumlanma biçimleri üzerine düşünmeye de teşvik etmiştir. Bu özellikleriyle Eisenman, postmodern sanatın önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilmeyi hak etmektedir.

KAYNAKLAR

- Cruz, C. (2016, Haziran 20). *Finding Love and Community in Nicole Eisenman's Paintings*. Hyperallergic: <https://hyperallergic.com/306129/finding-love-and-community-in-nicole-eisenmans-paintings/> adresinden alındı
- Fateman, J. (2019). WISE GUYS. *ARTFORUM*, 57(8). 10 28, 2023 tarihinde Artforum: <https://www.artforum.com/features/johanna-fateman-on-the-art-of-nicole-eisenman-242648/> adresinden alındı
- Gabrielsen, S. (2021, Ağustos 18). *A Higher Health*. *Kunstkritikk*: <https://kunstkritikk.com/a-higher-health/> adresinden alındı
- Greenberger, A. (2016, Haziran 9). *Historical Friction: Nicole Eisenman at the New Museum and Anton Kern, New York*. *Artnews*: <https://www.artnews.com/art-news/reviews/historical-friction-nicole-eisenman-at-the-new-museum-and-anton-kern-new-york-6463/> adresinden alındı
- Harrington, J. (2016, Haziran 14). *Sanctified*. *Asllinea*: <https://asllinea.org/sanctified-nicole-eisenman-new-museum/> adresinden alındı
- Hickley, C. (2023, Ekim 10). *Bruegel, Marvel and Warrior Women: The Inventiveness of Nicole Eisenman*. *The Art Newspaper*: <https://www.theartnewspaper.com/2023/10/10/bruegel-marvel-and-warrior-women-the-inventiveness-of-nicole-eisenman> adresinden alındı
- Kurczynski, K. (2023). *Drawing in The 1990s: Historical Revisions and Phantom Visions*. *Contemporary Burlington*.
- Meyer, R. (2009). Nicole Eisenman: The Triumph of Poverty. *Art in America*, 102-107.
- Saltz, J. (2019). Nicole Eisenman: The Whitney Biennial. *Vulture*.

- Searle, A. (2020, Şubat 5). *Radical Figures İncelemes*. The Guardian: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2020/feb/05/radical-figures-review-whitechapel-gallery-london-painting-in-the-new-millennium#comments> adresinden alındı
- Smith, R. (2016). Nicole Eisenman, Fluidly Merging Past, Present and Future. *The New York Times*.
- Truax, S. (2016, Ağustos). NICOLE EISENMAN. The Brooklyn Rail: <https://brooklynrail.org/2016/07/artseen/nicole-eisenman-2016> adresinden alındı
- Ward, B. (2021, Nisan 22). FIGURE PAINTING: NICOLE EISENMAN'S ANOTHER GREEN WORLD. THOUGHT CONSTRUCT: <https://www.thoughtconstruct.com/blog/figure-painting-nicole-eisenmans-another-green-world> adresinden alındı
- Wilson, M. (2015). *Çağdaş Sanat Nasıl Okunur, 21. Yüzyıl Sanatını Yaşamak*. İstanbul: Hayalperest Yayınları.
- Yau, J. (2016, Haziran 5). *A Truly Great Artist*. Hyperallergic: <https://hyperallergic.com/303335/a-truly-great-artist/> adresinden alındı

BÖLÜM 6

21. Yüzyıl Sanatında Rüya, Korku ve Cinsellik Temalı Eser Örneklerinde Bilinçdışı Yaklaşımlar

Özkan BAYSAL¹

GİRİŞ

21. yüzyılda bilinçdışı etkiler ve sanatta yaşanan değişimler bir önceki döneme göre çok küçük farklılıklarla da olsa çoğunlukla benzer bir görünüm sergiler. İki dönem arasındaki en büyük farklılık ise 20. yüzyılın modernizm düşüncesini, 21. yüzyılın ise postmodernizmi temel almasıdır. 21. yüzyıl sanatının temelleri 20. yüzyılın ikinci yarısında oluşan ve sanatçıların bilinçdışı yaklaşımlarındaki en etkin yöntemlerinden biri olarak kabul edilen Kavramsal kökenli sanat yaklaşımlarından hareketle ortaya çıkmıştır. Bilinçdışı rüya, korku ve cinsellik temaları ise çoğunlukla Kavramsal Sanatlar'ın sıklıkla kullandığı beden teması üzerinden şekillenmiştir. Buna paralel olarak, 20. yüzyılın son çeyreğinde Feminist Sanat hareketleri ve Yeni Dışavurumcu sanat yaklaşımlarında görülen bilinçdışı rüya, korku ve cinsellik temaları da, yine beden üzerinden temsilini sürdürmüştür. 21. yüzyılda ise sanatta bilinçdışı yaklaşımların, bir önceki yüzyılda olduğu gibi yine benzer sanat hareketleriyle varlığına devam ettiği ve beden temsilinin bu yüzyılda da aynı şekilde önemini koruduğu görülmektedir. 21. yüzyıl sanatında, Kavramsal kökenli sanat hareketlerinin ve pentür ağırlıklı figüratif resimlerin, psikolojik bir anlatım aracı olarak kullanımı aynı hız da devam etmektedir. Bu sanat hareketlerinin dışında, yeni yüzyılda, bilinçdışı yaklaşımlar daha çok bireysel hareketlerle varlığını sürdürmektedir. Ayrıca, yeni yüzyıl sanatının, bilinçdışı çözümlenelerde kullandığı en etkin metotlardan birisi teknolojinin sanata uyarlanmasıdır.

¹ Öğr. Gör. Dr. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, ozkan.baysal@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3789-6907

daim popülerliğini sürdürmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular da aslında bu gerçeğe işaret etmektedir.

KAYNAKLAR

- Artan Oskay B. (2018) *1960 Sonrası Kavramsal Sanatının Günümüz Resim Sanatına Etkileri*. İdil Sanat Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 47, DOI: 10.7816
- Bradshaw, P. (2015) *The Terminator review - return of the classic 80s action behemoth*. The Guardian, Retrieved December 4, 2021.
- Bulut, İ. (2014) 21. Yüzyılda Yeni Teknolojilerin Yarattığı Sanat Anlayışları ve Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Eğitim Programlarındaki Yeri. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Uluslararası e dergi, Cilt: 4, Özel Sayı: 1.
- Büyükparmaksız, M. A. (2021) *Postmodern Sanattan Güncel Sanata Yapıbozuma Uğrayan Bedenler*. Sanat Tarihi Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 1, DOI: <https://doi.org/10.29135/std.741942>
- Harvey, D. (2018) *Mara, Film Eleştirisi*. <https://variety.com/2018/film/reviews/mara-review-1202919810/> Erişim Tarihi: 20.09.2023
- Kohn, E. (2015) *Sundance İncelemesi: Rodney Ascher'in The Nightmare'i Şimdiye Kadarki En Korkunç Belgesellerden Biri*. <https://www.indiewire.com/criticism/culture/sundance-review-rodney-aschers-the-nightmare-is-one-of-the-scariest-documentaries-ever-65808/> Erişim Tarihi: 20.09.2023.
- Knoblauch, L. (2023) *Shirin Neshat: Furry*. Collector Daily, <https://collectordaily.com/shirin-neshat-the-fury-gladstone/> Erişim: 17.8.2023
- Kuspit, D. (2011) *Acımasız Patoloji: Vincent Desiderio'nun Tabloları*. Artnet Magazine, <http://www.artnet.com/magazineus/features/kuspit/vincent-desiderio-at-marlborough-chelsea-2011.asp?print=1> Erişim: 16.8.2023
- Morales, J. E. (2002) *Odd Nedrum: Müstehcenliğin Eski Ustası*. http://www.virtualmo.com/images/libraries/020603_Nedrum.htm Erişim: 17.8.2023
- Özaras M. E. (2023) *Varoluşçu Nihilizm Bağlamında Çürüme Kavramının Modernizm'den Günümüze Resim Sanatına Etkileri*. Sanatta Yeterlik Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Sakarya.
- Sowunmi, J. (2011) *Sanat ve Tasarım*. <https://www.trendhunter.com/trends/vincent-hui1> Erişim: 16.8.2023
- Stolworthy, J. (2018). *Mara fragmanı: Uyku felci korku filmi size kâbuslar yaşatacak*. <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/films/news/mara-trailer-horror-film-sleep-paralysis-olga-kurylenko-release-date-a8422621.html> Erişim Tarihi: 20.09.2023

BÖLÜM 7

Güncel Sanatta Öz - Biçim İlişkisi¹

Selda MANT MENAY²

|GİRİŞ

Yirminci yüzyıl oldukça hareketli ve yoğun sanat olaylarına tanık olmuştur. Toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamdaki hızlı değişimler insanları ürkütmüş, sanat alanlarında ise sürekli bir devrimin yaşanmasını sağlamıştır. Bu yüzyıldaki bilimsel gelişmeler plastik sanatları da etkilemiştir. Yüzyılın başından bu yana bilimsel buluşlar giderek artmış, bilginin çoğalması, ekonomik bir zenginliği de doğurmuştur.

Çağdaş dünyanın bilim ve teknolojiye dayalı endüstrisinin yarattığı ortamı zamanla kabullenen ve bunun şartlarını benimseyen bir eğilim plastik sanatlarda da kendini göstermiştir.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren plastik sanatlar, tıpkı görüntülere, öykücü anlatım yöntemine sırt çevirmiş, biçim, toplum yaşamındaki sürekli bir değişim ve gelişim içinde tutulmuştur. Sanatın işlevi öznel dünyaları aşarak “olası dünyalar” a açılmak “yeni gerçekler” yaratarak dünyamızı zenginleştirmek olmuştur. Pop Art, Op Art, Minimal Sanat, Happening gibi geniş çevrelerin ilgisini çeken yeni akımlar ortaya çıkmıştır. Bu tür akımlar kalıcı bir sanat yapıtı yaratmaktan çok gözü şenlendiren ya da görenleri belli bir davranış ya da tutuma zorlayan olumlu-olumsuz bir oluşturmayı sergilemek istemektedirler. Bu yapıtların

¹ Bu kitap bölümü “Yirminci Yüzyılın İkinci Yarısında Soyut Sanatta Öz-Biçim İlişkisi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir

² Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, selda.mant@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1681-3770

KAYNAKLAR

- Akay, B.(1975) Resim Sanatı. Doğuş Matbaası.
- Büyükişleyen, Z., Özsezgin K. (1993). Sanat Eserlerini İnceleme. Eskişehir.Anadolu Üniversitesi A.Ö Fakültesi Yayınları.
- Dođan, M.H. (1995). 100 Soruda Estetik. İstanbul : Gerçek Yayınevi..
- Erinç, S.M. (1995). Resmin Eleştirisi Üzerine. İstanbul : Hil Yayın.
- Ersoy, A. (1995). Sanat Kavramlarına Giriş. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık.
- Fischer, E. (1974). Sanatın Gerekliliđi, (Çeviren: Cevat Çapan). İstanbul : Konuk Yayınları.
- Hançerliođlu, O. (1976). Felsefe Ansiklopedisi. İstanbul:Remzi Kitabevi
- Kahraman, H. B. (1991). Yeni Bir Gerçeklik Olarak Resim. Çağdaş Düşünce ve Sanat. Plastik Sanatlar Derneđi Yayın Dizisi.
- Katı, A. (1995). Günümüz Sanatında ve Savaş Sonrası Minimal Sanata Dođru Heykel. Anadolu Sanat. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Kınay,C. (1993) Sanat Tarihi. Ankara:Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Lynton, N. (1982). Modern Sanatın Öyküsü. (Çev: Cevat ÇAPAN, Sadi ÖZİŞ), İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Mülayim, S. (1994). Sanata Giriş, İstanbul : Bilim Teknik Yayınevi.
- Sanat Dünyamız (1995). Avant-garde 1945-1995, Yapı Kredi Yayınları, Sayı: 59.
- Timuçin, A. (1994). Felsefe Sözlüğü. İstanbul : BDS Yayınları
- Thema Larousse (1993). Tematik Ansiklopedi, Milliyet Yayınları, Cilt: 1 ve 5

BÖLÜM 8

Çevre Aktivizmi: Sanat Eserlerine Yönelik Eylemler

Serpil AKDAĞLI¹

|GİRİŞ

Sanat ve aktivizm, tarih boyunca toplumların düşünce şekillerini etkileme ve bilgi iletişimini sağlama amacıyla gerçekleşmiştir. Sanat ve aktivizm arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Direniş hareketlerinin bir parçası olarak sanatın nasıl kullanıldığı ve bu bağlamda sanatın rolü üzerine ilk çağlardan günümüze kadar olan dönemlerde sanatın ve aktivizmin nasıl evrildiğini anlamak, insanların düşünce yapısının ve toplumsal dinamiklerin nasıl değiştiğini gösterir. Aktivizm, genel olarak bir bireyin veya grupların belirli bir amaç doğrultusunda sosyal, politik veya kültürel değişim talep etme amacını içerir. Cevzici (1999: 327), aktivizmi (eylemcilik) “genel olarak, gerçek doğrulara ve yapıcı bir toplumsal değişmeye götüren tek yolun, spekülasyon ya da gerçeklikten kopuk teoriler üretmek değil de, eylem olduğunu savunan inanç” olarak tanımlamaktadır. Fransız sosyolog Alain Touraine, “The Self-Production of Society” (1973) adlı kitabında toplumun kendi kendini üretme süreçlerine, nasıl bir öz-üretim sürecine sahip olduğunu ve bireylerin bu süreçteki rolünü ele alıp, toplumun nasıl şekillendiği ve değiştiği konusunda derinlemesine bir analiz sunarak bireylerin kendi toplumlarını etkileme ve değiştirme süreçlerine aktif bir şekilde katıldığı bir sosyolojik yaklaşımı savunur. Bilginin ve iletişimin öne çıktığı, kültürel ve teknolojik değişimlerin belirleyici olduğu post-endüstriyel bir toplumda toplumsal hareketleri ve direnişi önemli bir şekilde ele alarak, bireylerin toplumlarını

¹ Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, serpil.akdagli@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1617-6302

sunda gençlerin eğitimi genellikle iklim sistemi ve iklim değişikliğinin toplum üzerindeki etkileri ve sonuçları hakkında bilgi sağlamaya odaklanır. İklim değişikliğine karşı muhalefet ve eylem eğitimi, bireysel ve kolektif tutum ve iktidar yaklaşımları üzerine düşünmenin yanı sıra sosyal ve çevresel adalet konularına daha fazla dikkat etmeyi de içeren eleştirel düşünmeyi gerektirir. Eleştirel düşünme, işleri olağan şekilde sürdüren varsayımlara ve çıkarılara meydan okumak ve iklim değişikliğini ve toplumsal eşitsizliği sürdüren sistem ve yapılarda kazanılmış çıkarları olanlarla doğrudan karşı karşıya gelecek stratejiler ve eylemler geliştirmek için gereklidir (O'Brien, Selboe & Hayward, 2018:). Agresif eylemler yerine eleştirel düşünmeyi temel alan, tartışmaya açık platformlarda iklim değişikliği için mücadeleyi sürdürmek gerekmektedir ve sanat eserlerinin ifade ettiği sosyal, politik, kültürel ve dini değerlerin korunmasının insan hayatından daha önemli olmadığı vurgusu daha barışçıl yollarla yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adams, D. (1992) Joseph Beuys: Pioneer of a Radical Ecology, *Art Journal*, Cilt. 51, Sayı 2, *Art and Ecology*, s. 26-34
- Atkinson, J. D. (2017) *The Study of Social Activism, Journey Into Social Activism: Qualitative Approaches* içinde, Fordham University Press-New York
- Bostrom, A., Morgan, M. G., Fischhoff, B., Read, D. (1994) What Do People Know About Global Climate Change? *Risk Analysis*, 14/6, s. 959-970
- Cevzici, A. (1999) *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları- İstanbul
- Dalley, J. (2022) Art's appetite for destruction, <https://www.ft.com/content/06aac884-8281-4fbf-99b9-74bb79ac06c0> (Erişim Tarihi: 28.08.2023)
- Gayle, D. (2022) Just Stop Oil campaigners glue themselves to Da Vinci copy in Royal Academy, <https://www.theguardian.com/artanddesign/2022/jul/05/just-stop-oil-campaigners-glu-e-themselves-to-da-vinci-copy-in-royal-academy> (Erişim Tarihi: 28.10.2022)
- Greyson, L. (2019) *Gaia The Affects of the Earth*, içinde *Vital Reenchantments: Biophilia, Gaia, Cosmos, and the Affectively Ecological*, Punctum Books
- Harris, G. (2022) Climate activists target billionaire François Pinault's private collection in Paris, <https://www.theartnewspaper.com/2022/11/21/climate-activists-target-billionaire-francois-pinaults-private-collection-in-paris> (Erişim Tarihi: 23.12.2022)
- Leiserowitz, A. (2006) Climate Change Risk Perception and Policy Preferences: The Role of Affect, Imagery, and Values. *Climatic Change* Cilt: 77, 45–72
- Marshall, G. (1999) *Sosyoloji Sözlüğü*, (çev. Osman Akinhay, Derya Kömürcü) Bilim ve Sanat Yayınları- Ankara
- O'Brien, K., Selboe, E., ve Hayward, B. M. (2018) Exploring youth activism on climate change: dutiful, disruptive, and dangerous dissent, *Ecology and Society*, Cilt. 23, Sayı. 3
- Sanders, P. B. (1992) Eco-Art: Strength in Diversity, *Art Journal*, 51/2, *Art and Ecology*, s.77-81
- Scott, E. E. (2014) Feeling in the Dark: Ecology at the Edges of History, *American Art*, Cilt. 28, Sayı. 3 s. 14-20
- Wallen, R. (2012) *Ecological Art: A Call for Visionary Intervention in A Time of Crisis*, Leonardo, Cilt. 45, Sayı. 3, s. 234-242

İnternet Kaynakları

URL 1 - <https://juststopoil.org/> (Erişim Tarihi: 28.08.2023)

URL 2 - <https://www.artnews.com/art-news/news/boccioni-sculpture-milan-climate-activists-protest-1234635631/> (Erişim Tarihi: 18.03.2024)

URL 3 - “Picasso'nun tablosu iklim protestosuna dönüştü” <https://yesilgazete.org/picassonun-tablosu-iklim-protestosuna-donustu/> (Erişim Tarihi: 03.10.2023)

URL 4 - <https://iklim.gov.tr/paris-anlasmasi-i-34> (Erişim Tarihi: 03.10.2023)

URL5-<https://bienal.iksv.org/tr/16-istanbul-bienali/yedinci-kita#:~:text=Bienal%20ana%20ba%C5%9F%C4%B1nC4%9F%C4%B1nC4%B1%2C%20Antroposen%20%C3%A7a%C4%9F%C4%B1nC4%B1n,bir%20plastik%20y%C4%B1nC4%9F%C4%B1nC4%B1ndan%20meydana%20geliyor.>

URL6-https://juststopoil.org/wp-content/uploads/2022/02/JSO_research_public_v1_27022022.pdf